

UNIwersYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Kalanie własnego gniazda. Kultura, prawo, społeczeństwo

Ogólnopolska interdyscyplinarna konferencja naukowa
Uniwersytet Jagielloński, Kraków, 25-27 maja 2018 r.

Nestbeschmutzer, „ta/ten, co kala własne gniazdo”, to postać strukturalnie niespokojna i nerwowa. Jest zawieszona pomiędzy dwoma światami: tym, który będąc jej tak dobrze znany, napawa ją odrazą i tego, ku któremu kieruje swój głos prawdy. Pierwszy to świat jej własnej wspólnoty, jej kraju czy języka, w którym nie tylko dzieje się źle, ale zło działa przy milczącym wsparciu społeczności. Drugi to albo rzeczywistość zewnętrzna – inna rodzina, inne miasto, inny kraj czy kontynent – albo wyobrażony świat wolności, który tkwi gdzieś jeszcze w umysłach ludzi i potrzebuje nazwania rzeczy po imieniu, by się odrodzić spod duszącego ucisku społecznych tabu. Życie *Nestbeschmutzera* jest zwykle pasmem trudów. Pierwszy świat takiej osoby nienawidzi, często ściga ją i opluwa; drugi często nie chce jej słuchać.

Kalanie własnego gniazda karane jest na różnych poziomach. Społeczeństwa nie lubią *Nestbeschmutzerów*, woląc spokój i gęstą, choć swojską atmosferę zakłamania. Nie lubią ich też państwa, zamykając usta, blokując możliwość badań, przewidując w różnych regulacjach prawnych sankcje dla tych, którzy okazują narodowi lekceważenie albo „pomawiają” go o udział w uwierających pamięć zdarzeniach. Ale i pozycja podmiotowa samego *Nestbeschmutzera* nie jest łatwa: demaskując i krytykując zło, zagląda mu w oczy, przez co – wedle spostrzeżenia Nietzschego – nie pozostaje bez szwanku. Kalającym własne gniazdo grożą obsesje, neurozy i zgorzknienie, a nade wszystko publiczna asocjacja ze zjawiskiem, które chcą usunąć.

Nestbeschmutzer niejedno ma imię. Może być pisarzem/pisarką, jak Thomas Bernhard czy Elfriede Jelinek, czołowi austriaccy „kalacze”, dzięki którym ta pozycja stała się powszechnie rozpoznawana w kulturze. Może być naukowcem bądź badaczką – historyczką, socjologiem lub antropolożką – albo prawnikiem. Ale również pozycje podmiotowe kalających mogą być diametralnie różne – począwszy od tych, którzy robią to z rozmysłem, czasem wręcz lubując się we wzbudzaniu wściekłości wspólnot, a skończywszy na tych, których mocna lojalność wobec własnej społeczności niespodziewanie zostaje nadszarpnięta przez silniejszą wierność prawdzie i sprawiedliwości.

Jesteśmy przekonani, że zarówno w Europie, jak i przede wszystkim w Polsce, obecne czasy znów stwarzają przestrzeń, w której *Nestbeschmutzung* może – a zapewne i powinien – się pojawiać. Ponownie jednak spotyka się on z niechętnymi bądź jawnie wrogimi reakcjami wspólnot. Dlatego chcielibyśmy przyjrzeć się bliżej temu zjawisku we wszystkich jego

aspektach. Interdyscyplinarna konferencja *Kalający własne gniazdo* – stawia sobie za cel zgromadzić wszystkich badaczy i wszystkie badaczki, dla których problematyka *Nestbeschmutzungu* wydaje się interesująca. Chcielibyśmy zaprosić Państwa do wspólnego zastanowienia się nad wszystkimi możliwymi płaszczyznami tego zjawiska. Interesują nas zarówno teksty kultury, które chcą demaskować i obnażać zakłamanie wspólnot, pozycje oraz problemy ich autorów i autorek, jak również psychologiczne aspekty krytykowania własnej społeczności oraz prawne konsekwencje ujawniania prawdy i konfrontowania się ze społecznymi tabu.

Propozycje tematów:

1. Rodzina, miasto, społeczeństwo, kraj, religia, dziedzictwo – zakres krytyki *Nestbeschmutzera* kiedyś i dziś.
2. Kto kala swoje gniazdo? Artystyczne, prawne, polityczne i psychologiczne konteksty strategii podmiotowej.
3. *Nestbeschmutzer*, *Whistleblower* czy kalający gniazdo? Językowe i przekładowe konteksty zagadnienia.
4. *Nestbeschmutzer* a nowoczesna tożsamość narodowa – powiązania, krytyka, współzależności.
5. Czy *Nestbeschmutzer* może być zbawiony? Społeczne, narodowe i religijne konsekwencje kalania własnego gniazda.
6. Czy autobiografią można kalać własne gniazdo? Wyznania, biografie i dokumenty osobiste wobec dominującego dyskursu historycznego.
7. *Nestbeschmutzer*, czyli rozdrapywanie ran. Związki twórców i uczestników debaty publicznej z własną oraz dziedziczną pamięcią.
8. Od Benjamina Franklina do Chelsea Manning i Edwarda Snowdena. *Whistleblower* i amerykańska tradycja kalania własnego gniazda.
9. *National Whistleblower Appreciation Day*, czyli przemiany dyskursu publicznego i strategii państwowych wobec *Whistleblowerów*.
10. Jedwabne i inne sąsiedzkie pogromy Żydów w Polsce. Prawda historyczna a interesy wspólnoty narodowej w kontekście ujawniania przeszłości.
11. Przeciwno kalaniu własnego gniazda. Narodowe wyobrażenia o spójnej historii Polski.
12. Kontrowersje wokół sformułowania „polskie obozy koncentracyjne”. Rzeczywistość medialna i prawna.
13. Rola *Nestbeschmutzera* wobec dominującej historii narodowej oraz historii mniejszości.

14. Tradycja kalania własnego gniazda w kulturze europejskiej – światopogląd, strategie, tradycje.
15. My/Oni, czyli wspólnota, jednostka, wykluczenie i konflikt w kontekście kalania własnego gniazda.
16. Polityka historyczna wobec kalających własne gniazda.
17. Ofiary, stygmaty i dziedziczenie pamięci. Przeszłość i krytyka w polskim, europejskim i międzynarodowym dyskursie publicznym.
18. Media i „kalający własne gniazdo”.
19. *Nestbeschmutzer* jako wróg publiczny czy sumienie narodu?
20. Kłamstwo czy kalanie własnego gniazda? Retoryka milczenia i bez-prawdy.
21. „To jest kalanie własnego gniazda, w mojej generacji byłoby to zupełnie nie do przyjęcia” (Lech Wałęsa) – rewizje, zmiany generacyjne, zmiany dyskursu publicznego oraz zmiany oceny *Nestbeschmutzera* współcześnie.
22. Niechciane debaty i niewygodne książki. Jan Tomasz Gross, Marcin Kącki, Anna Bikont i inni.
23. Prawda nas wyzwoli vs. „pranie brudów we własnym domu”. Frazeologia, retoryka i estetyka wypowiedzi o kalaniu własnego gniazda.
24. „Donoszenie na Polskę”, czyli kim jest *Nestbeschmutzer* w środkowej Europie XXI wieku.
25. Thomas Bernhard, Elfriede Jelinek, Ulrich Seidl, Michael Haneke... Austria jako wzór kalanego gniazda.
26. Granice wolności słowa „kalających własne gniazdo” w orzecznictwie trybunałów międzynarodowych (szczególnie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości UE), trybunałów konstytucyjnych oraz sądów krajowych.
27. Regulacje prawa karnego stosowane przeciwko „kalającym własne gniazdo”.
28. Prawne próby ustanowienia wizji historii.
29. Cenzura prewencyjna i represyjna wobec *Nestbeschmutzerów*.
30. Sposoby obrony „kalających własne gniazdo” przed sankcjami karnymi

Lista tematów ma charakter otwarty i nie powinna ograniczać propozycji referatów.

Zgłoszenia konferencyjne, zawierające wypełniony formularz zgłoszeniowy wraz z abstraktem (do 1000 znaków) prosimy przesyłać na adres e-mailowy: kalaniewlasnegogniazda@gmail.com Termin zgłoszeń upływa 31 stycznia 2018 r. Zastrzegamy sobie prawo do selekcji nadsyłanych zgłoszeń. Planowany czas wygłoszenia referatu nie powinien przekraczać 20 minut. Opłata konferencyjna (200 zł – studenci / 300 zł

– doktoranci, nieetatowi pracownicy naukowci / 400 zł – pełnoetatowi pracownicy naukowci) pokrywa koszty materiałów konferencyjnych, uroczystej kolacji, obiadu, przerw kawowych oraz część kosztów publikacji tomu konferencyjnego. W uzasadnionych przypadkach organizatorzy mogą zwolnić uczestnika z opłaty konferencyjnej. Organizatorzy nie zapewniają noclegów, ale w razie potrzeby służą pomocą w ich rezerwacji.

Wszelkie dodatkowe pytania należy kierować na adres e-mail.

Konferencja odbędzie się w salach Wydziału Polonistyki UJ (ul. Gołębia) oraz Instytutu Europeistyki UJ (Zamek w Przegorzały).

Podczas konferencji odbędą się wykłady keynote speakerów. Dotąd swój udział potwierdzili: prof. Joanna Tokarska-Bakir, prof. Ireneusz Kamiński, prof. Jan Grabowski oraz dr hab. Agnieszka Graff.

W ramach wydarzeń towarzyszących konferencji planowane są również spotkania z twórcami kultury oraz innymi specjalistami w dziedzinie.

Organizatorzy:

Wydział Polonistyki UJ

Instytut Europeistyki UJ

Centrum Badań Holokaustu UJ

Komitet naukowo-organizacyjny:

dr Wojciech Burek

dr hab. Jarosław Fazan

mgr Olga Szmidt

dr Przemysław Tacik

Adres e-mail: kalaniewlasnegogniazda@gmail.com

Strona internetowa: kalaniewlasnegogniazda.wordpress.com